

Iskaja vsak četrtak
in velja s poštnino
ted in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Maročnina se pošilja
upravniku v tiskarno
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Bolezniki katoli. du-
hovnega društva do-
lašajo list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pisarniški listi dob-
ro se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Iskopal se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 35.

V Mariboru, dne 28. avgusta 1902.

Tečaj XXXVI.

Le k študijam!

Dva tedna še in srednje šole, gimnazije, učiteljska in realke bodo zopet odprle svoja vrata, da bi vsprejele nadopolno mladino. Ta čas je za nas Slovence velikega pomena. Stavi nam namreč vprašanje, ali naj slovenski očetje svoje sinove pošljejo v višje šole ali ne? Na to vелеvažno vprašanje odgovorimo v polnem prepričanju z odločnim: da.

Le k študijam! Le v srednje šole! Bolj ko so srednje šole obiskane, boljše je to za narod. Dandanes omika in izobrazba neizmerno veliko velja; več ko kdo ve, tem več spoštovanja in prednosti uživa. Nevedneži in neomikanci dandanes nimajo nobene veljave, so le plevam podobni, katere veter na vse strani razprši. Ves svet občuduje žilave Čehe, o katerih se splošno po pravici sodi, da so najbolj podjetni in za naroden obstoj najbolj sposobni. A le oglejmo si omiko med njimi! Vsak boljši kmet je v svoji mladosti vsaj nekaj let študiral, polovica med njimi pa ima zrelostni izpit na gimnaziji, realki, ali obrtni šoli za seboj. To je izobražen narod. Taki bi morali tudi mi Slovenci biti, potem se nam ni bati nobenega sovražnega navala, ker s pravo omiko raste ob enem tudi narodna zavest, ponos, prepričanje.

Sedaj pa je treba tem bolj naglašati, da naj gre naša mladina v višje šole, ker je potreba za to silno velika. Pomanjkanje imamo namreč skoraj v vseh izobraženih krogih. Pomanjkuje duhovnikov, zdravnikov, pravnikov; posebno čutimo pomanjkanje pro-

fesorjev na srednjih šolah; lani ni bilo v celi Avstriji za mariborske slovenske razrede na gimnaziji dobiti niti suplenta ne! Že sedaj pomanjkuje učiteljev in to bo s časom še veliko hujše, če se razmere ne zboljšajo. Izobraženi stanovni so voditelji vsakega naroda; zato je pa treba skrbeti za obilen naraščaj. Služb je že sedaj mnogo praznih, težko pričakujejo dobre nadomestitve.

A vem, kaj mi bo marsikdo rekel. «Študije so predolge in mnogo dijakov se med njimi pogubi», tako modruje marsikatera misleča glava. Res je, študije trajajo zelo dolgo, na učiteljsku 5 let; za duhovnika in odvetnika, za sodnika in profesorja je treba najmanj 12 let, za zdravnika celo 14 let študirati! A pomislite pa tudi, da je potem služba tem lepša in častnejša, da je navadno tudi zaslužek nekoliko boljši, in že zavest, da so na višjih šolah uživali vsestranski in najboljše poduk, je za izobražene stanovne neprecenljiva! ne da se preplačati z nobenim zlatom! Res je, študirajo tudi, da se mnogo dijakov pogubi; veliko jih opeša, zaostane, ne pride do smotra, do katerega so bili začetkoma namenjeni. Nekateri med njimi so žalibog tudi npravnstveno sprijeti, za nobeno delo sposobni, ker «kopati ne znajo, beračiti jih je pa sram». A takih je hvala Bogu primeroma vendar le malo. Ako pa drugi izvršijo samo 2, 3, 4 ali še več razredov na srednji šoli, je to za nje vendar jako dobro, potem naj postanejo pridni kmetje, študije jim bodo pri tem le pomagale, ali naj postanejo rokodelci ali obrtniki, pa bojo tem več veljave uživali med stanov-

skimi tovariši; samo le vrli in pošteni naj vedno ostanejo. Pametnemu, dobremu mladeniču študiranje vedno le hasni; če se kdo pri študijah pogubi in globoko pade, je temu krivo le njegovo hudobno srce, malomarni stariši, slaba tovarišija ali pa grde knjige! Za nas bi bilo ogromne vrednosti, če bi imeli v vsakem stanu, tudi v kmetiskem, obrtniskem in rokodelskem, veliko mož, ki bi vsaj nekaj razredov srednjih šol bili dovršili.

Slovenskim starišem bodi v tolažbo in priporočilo povedano, da je študiranje sedaj tem lažje, ker je za dijake toliko dobrodelnih zavodov. V vseh spodnještajerskih mestih so dijaške kuhinje, v katerih dobiva po 50—60 dijakov vsaki dan opoldne dobro in tečno hrano; dobremu in marljivemu dijaku, in naj bo še tako reven, se naj ni treba bati, da bi dandanes kruheka stradal, hvala Bogu, dobrotnikov najde dovolj, da bi jim le bil hvaležen in da bi jim le delal veselje z dobrim učenjem in vzglednim obnašanjem! Za posebno nadarjene in pridne gimnazijce, ki so podpore potrebni, je v Mariboru dijaško sementišče, kjer je vedno okoli 80 dijakov preskrbljenih; v Celju bo stal kmalu «Dijaški dom», ki bo tudi mnogoterim v največjo korist! Slovenska mladina se v istini ne more pritoževati, da ne bi imela dovolj požrtvovalnih dobrotnikov!

Le k študijam toraj! Mi Slovenci smo od Boga lepe darove na duši in na telesu prejeli. Porabimo jih zvesto, dobro z njimi gospodarimo! Med našim ljudstvom je

Listek.

Junaki mesta Kisek.

Zgodovinska povest. — Poslovenil Ivan Vuk.

(Dalje.)

«Poveljnik», vzdihujejo brambovci, «mi smo izgubljeni! Radi se sicer bojujemo in umremo, pa naši otroci so brez pomoči!»

«Izgubljeni? Kedo to pravi?» vpraša Juričič. «Naj se skopljejo jarki in rovi v mestu, za katerimi se nikomur nič žalega ne zgodi!»

Zgodilo se je tako in z dobrim uspehom. Skopali so tudi na nevarnejših mestih rove, po katerih so varno hodili, donašaje brambovcem česar so potrebovali.

Tri dni traja streljanje na majhno mesto. Akoravno se na obzidju ni pokazala velika škoda, vendar preplaši vojske nevarne meščane tako, da se jim sužnost manj grozovita dozdeva, kakor to obleganje. S solznimi očmi prosijo poveljnika usmiljenja, da naj ne draži dalje turške jeze ter se naj poda. Juričič ostane stanovit in možaki se kmalo privadijo na gromenje topov in kljubonosno se norčujejo iz Turkov ter pazijo, da nobena krogla zastoni ne odleti. Koliko veselja jim prireja, ko padajo njih kroglice v goste trume

Turkov in je kar trumoma podirajo, dočim turške kroglice le nasip in zidovje zadevajo in le tu in tam katerega kristijana zadenejo.

Četrty dan mirujeta vojski. Juričič se odpravi v stolp in opazuje sovražni tabor. V njegovo veliko začudenje opazi, da se je ta trikrat povečal. Daleč na okrog stoji šotor pri šotoru. Mnogoštevilni konjski repovi na šotorih mu kažejo, koliko paš oblega mesto. V sredi tabora zagleda zeleni šotor z zastavo Mohameda. Sprevidel je, da je prišel sam sultan z glavno vojsko pred mesto. Globoko zamišljen stopa s stolpa in premišljuje, ali mu bo mogoče s 700 nevarnimi bojovníki zoperstavljati se tolikemu sovražniku. «Življenje, osoda in prihodnost Kiseka leži v moji roki. Njih tako potratno prelita kri me bo težila pred Vsemogočnim, in vendar nimam pravice predati mesta v sovražnikove roke ter mu prepustiti prosto pot do Dunaja!» Tako je govoril poveljnik v velikih skrbeh, stopaje s stolpa. «In vendar, naj pride kar hoče, k sramotnemu predanju mesta nimam pravice. In ako padem, rešim vsaj čast kraljevega orožja.» Še premišljuje, kaj mu je storiti, kar naznani straža, da hoče turški poslanec v mesto.

«Česa želi?» vpraša Juričič.

«Zahteva, da se mesto preda», odgovori straža.

«Mesto preda!» zakliče Juričič. «Zato je še časa dovolj; še stoji obzidje, še imam smodnika in hrabre brambovce! Naj odlazi!»

«Ali mestjanke prosijo za milost», odgovori straža; «sirote so že čisto obupane ter ne najdejo nikjer zavetja za življenje.»

«Ali se bomo dali mar od žensk ukazovati? Raje častna smrt, kakor življenje v sramoti in sužnosti. Pošljite poslanca nazaj. Kadar bo Kisek ležal v razvalinah, tedaj se hočemo predati. In tako misli tudi vse meščanstvo; ono rado umerje za kralja in domovino!»

Akoravno je s temi besedami pregnal prvi strah, vendar je Juričič spoznal razliko med vojaki in mestjani. Vojake veže in sili povelje, njega oživlja čast, da se pred tovariši povzdigne; a meščanstvo?! Ono muči skrb za otroke in žene. Vsega tega Juričič poprej ni natanko premislil, ko je sklenil z 38 huzarji, katerim je 700 mestjanov dal na pomoč, ustavljati se vojski, broječi 300.000 mož. Kakor že naravno v človeškem življenju, je Juričič v navdušenosti za kralja in vojaško čast svojo moč precenil.

Tudi huzarji opazujejo vestno sovražno taborišče in opazijo, da je prišel sam Soliman z glavno vojsko. Zapazili so tudi, da se v sovražnem taboru giblje, in da se je pomnožilo orožje, ter se pripravilo za glavni naskok.

 Današnji list ima „N a š D o m“ kot prilogo! 

prav mnogo bistrih glav, nadarjenih in v vsakem oziru sposobnih mladeničev. Ej, kolika škoda, če ostanejo skriti, ter njihovi talenti za vselej pokopani. Vi gospodje duhovniki in učitelji, vi gospodje trgovci in brihtni kmetje, če veste kje za take nadarjene, poštene in res podpore vredne mladeniče, pomagajte jim v šolo! Bodete imeli veliko zasluženje pred Bogom in pred ljudmi. Morebiti boste podarili s tem narodu vrlega delavca, velikega učenjaka in slavljenega veljaka. To bo za vas neprimerljiv ponos!

Bog daj mnogo takih!

Mladinoljub.

Politični ogled.

Notranja politika. Zdaj se čujejo glasovi, da državni zbor ne bode sklican dne 29. septembra kakor so listi pred kratkim poročali, marveč še le okoli 10. oktobra. Temu zakasnitvi so baje kriva pogajanja avstrijske vlade z ogersko gledé nagodbe. Tudi pogajanja mej vlado od jedne strani in mej Čehi in Nemci od druge se bodo baje vršile še le zadnjo tretjino meseca septembra. Vlada predloži državnemu zboru koj ko se snide državni proračun za leto 1903 in se ga upa spraviti pod streho že do Božiča.

Pred volitvami na Štajerskem. Štajersko-nemški konservativci so že izdali v nedeljo svoj volilni oklic. V njem navedejo pred vsem kmečke potrebe, za katere bi se moral pobrigati deželni zbor, kakoršne so: postava proti deljenju kmečkih posestev, postava o poslih, o deželni zavarovalnici, o regulaciji rek in potokov; posebno se hudujejo proti podporam za graško gledališče in proti nameravanemu volilnemu redu. Potem oklic prijemlje ostro deželnozborsko liberalno večino, ki za ljudstvo ničesar ne stori; pošteno obira oklic tudi barona Rokitskyja, ki pravi, da s kmeti deluje, a vedno z liberalci vleče. Mi Slovenci ta oklic odobravamo, samo da se nam zdi premalo oster za naše razmere; kako pride slovensko kmečko ljudstvo do tega, da mora plačevati visoke svote za nemško gledališče v Gradcu?! To je v neopvijoča krivica!

Pogodba med Avstrijo in Ogersko dela vedno več zaprek. Nikdo ne ve, kako bo razmerje v bodočnosti. Zelo resen je brzovav iz Dunaja z dne 23. avgusta: »Danes so se nadaljevale konference mej ministerskima predsednikoma. Tudi sedaj ni upanja, da bi se doseglo popolno sporazumljenje. Prihodnji

teden odpotujeta ministerska predsednika v Išel, kjer bodeta poročala cesarju.

Nečakinja našega cesarja vojvodinja Margareta Sofija Württenberska je umrla v Gmundnu 25. t. m. po operaciji na oslabiljenju.

Kmetijski shod na Češkem se bode vršil 6. in 7. septembra v Velehradu.

Za Čehe nekaj koristnega. Uradna »Wiener Zeitung« je priobčila te dni cesarjevo pismo, s katerim se ustanavlja češka galerija za moderno umetnost v Pragi. S tem se hoče potolažiti Čehe, da bodo v bodočem zasedanju deželnega zbora mirni.

Zadolžena Nemčija. Naši liberalni listi so grozno vpili in še vpijejo, če je pri kakem konzumu ali pa pri kaki zadrugi nastala najmanjša nerednost, če je le kak krompir segnil ali pa fižol sprnel. Vsak vinar v slovenskem gospodarstvu, slabo uporabljen ali pa zapravljen, jim je bil škandal. Kaki škandali in bančni polomi pa so se lani in letos na Nemškem dogodili! Zaradi tega so finance v Nemčiji zelo slabe. Celo »Frankf. Zeitung« piše: »Še pred nekaj leti smo se bahali s preostanki po 100 milijonov na leto, zdaj pa imamo toliko primanjklaja, in dolgovi še vedno rastejo. Leta 1901 smo si morali 204 milijonov mark izposoditi, letos si jih bomo 136 milijonov; razven tega pa že imamo 2813 milijonov mark dolga«. Ne, Nemci nas ne bodo gospodariti učili.

Pomiloščenje ruskih dijakov. Preko Berolina prihaja vest, da je car izdal nadaljen dekret, vsled katerega so bili izpuščeni iz zaporov v različnih krajih države skoro vsi dijaki, ki so se bili udeležili nemirov v mesecu februarju. Kakih 100 je pozvanih iz Sibirije, kjer so bili nekaj časa v prognanstvu. Vsem je dana pravica, da morejo na jesen zopet obiskovati vseučilišča.

Rusi v Južni Afriki in Angleži. V nekdanih burskih republikah je bilo pred pričetkom vojske naseljenih lepo število Rusov, ki so se pa deloma prostovoljno, deloma prisiljeni umaknili pred vojsko v Kapstadt. Večinoma so došli tje iz Transvala in štejejo sedaj do 10.000 duš. V Kapstadtu se Rusom silno slabo godi, ker jim Angleži odrekajo poleg svobode večinoma vse življenske pogoje. Umevno je torej, da si žele čim preje, da bi se smeli povrniti nazaj v Transval. Toda dočim angleška vlada daje dotična dovoljenja podanikom vseh drugih dežel, jih odreka Rusom. Položaj Rusov v Kapstadtu je sedaj obupen, in da se temu odpomore, se pripravlja večja akcija za peticijo na kraljevo vlado v Londonu.

Državljanska vojna v Venezueli. Že več mesecev divja v Venezueli med vladnimi

četami in vstasi vojna. Vstasi so skoraj povsod zmagoviti; vodja vladnih čet, predsednik Castro je bil že večkrat tepen. Vstasi so zavzeli in oplenili luko Barcelono, ki šteje 13.000 prebivalcev. Vladne čete so se po krvavem, izgub bogatem boju udale, nakar so vstasi udrli v Barcelono, oplenili hiše in trgovine, pomorili mnogo žensk in otrok in oropali tujezemske konzule. Poveljnik, osem generalov in mnogo častnikov je bilo ujetih.

Dopisi.

Sv. Ilj v Slov. gor. (V o b r a m b o.)
Ko je bratska jareninska »mladeniška zveza« priredila dne 3. avgusta Ciril-Metodovo slavnost, se je iste polnoštevilno udeležila tudi naša narodna mladina šentiljska, posebno pa lepo število navdušenih mladeničev. Radostno, zares po bratsko so nas sprejeli vrli mladi korenjaki jareninski; a nekako sumljivo in z zobmi škripaje so nas pogledovali znani »heilovci« iz Poličke vasi. Vedeli smo, da se nekaj pripravlja. Nismo se varali; takoj je začel (in to med igro) »nekdo« iz imenovane vasi rogoviliti, se napihoval in zaletaval zdaj v jednega, spet drugega ter začel s hripavim glasom tuliti svoj »haj!«. Pomilovalno smo ga zrlili nekaj časa, ker smo itak znali, da to človeče ni pri popolnoma zdravi pameti. Pa ni hotel mirovati in je vedno bolj in bolj začel naše fantje izzivati s priimki: »windische Lausbuben«, »windisches Gesindel« in mnogo sličnega. Tudi v sicer mirnemu človeku mora vskipeti kri, če se tako izziva. Ali vendar hoteli smo ga mirnim potom odpraviti. Klicali smo mu, da naj miruje, in se odstrani. A ker se ni hotel mirovati in začel besneti in ker je hotel vedeti, če so naši fantje kaj močnih kostij, se mu je tudi ta njegova vroča želja drage volje izpolnila. Kar je že tako dolgo iskal, to je našel. Mislimo, da dela sedaj doma za pečjo »grivingo« za svoje svoji novonemški omiki pristojno vedenje. — Zakaj smo ta dogodek omenili? Mi nimamo sicer navade vse obešati na veliki zvon, a naši nasprotniki so nas takorekoč k temu prisilili. Po naši okolici trosijo namreč ti posilinemški in nemčurski »pomagači« lažnjive in obrekovalne govorice, da smo šentiljski fantje hodili se v Jarenino pretepat in razgrajati, ter mnogo takega, da niti ni za javnost pisati. — Ker nam torej ti brezsrarni klevetniki kradejo našo, dosedaj neomadeževano čast in poštenje in ker nas hočejo pred svetom črniti, le zategadelj smo razjasnili, kako da se je v

Natanko poročijo poveljniku, ki jih navdušuje, naj ne zgubijo poguma, ker jih Bog ne bo zapustil, ako bodo na njega zaupali, temveč jim podelil zmago nad neverniki. »Pokazali bomo Turkom«, dé nato, »da se bodo pred našimi vojščaki razpršili kot listje.«

Husarji se razveselijo takega vzvišenega mnenja Juričica o njih hrabrosti, ter se poslovijo. Juričič pa stopi v stolp, da se natanko prepriča o gibanju sovražnika. »Ako mi je Bog milostiv, tako zdržimo in odbijemo ta in še drugi naskok. Kaj bo potem, naj odloči Bog!«

Juričič razdeli povelja na vse strani. »To bo nekaj vročih dni«, govori vojakom, »prav zares vročih, pa nič ne de! Slabotnega sovražnika premagati, prinese malo časti. Mi pa stojimo nasproti sovražniku, kateremu smo le senca, ali pokazati mu hočemo, kdo smo in kaj zamoremo!«

Husarji se radostno priklonijo in udarijo ponosno na sablje.

»Kakor se vidi iz sovražnikovega gibanja«, nadaljuje Juričič, »hoče naskočiti mesto na starih krajih. Nastavite se dobro, hranite svinco in smodnik, pustite gruče, da pridejo bližje, potem bo vsaka vaša krogla gotovejše zadela. Za zidovjem nastavite oborožene meščane kakih 20 stopinj od zida, napravite rove v katerih se meščanstvo po-

skrije. Pripravljeno naj bo kamenje in smolnati venci. Pogumne žene pa naj pripravljajo za obzidjem vrolo vodo in olje, da ga napadovalcem vliვაო za vrat. Ženske in otroci, ki imajo srčnost, naj razbijajo s krevlji in prekljami Turkom glave in prevračajo lestvice!«

»Naj živi kralj Ferdinand! Naj živi naš poveljnik!« zakličejo osrčeni vojaki.

Kakor je rekel Juričič, tako se je zgodilo. Goste trume se bližajo zidovju, baterije podvojijo ogenj. Povsod udarjajo kroglice, skačejo čez zid, podirajo strehe in padajo v hiše. Žene in otroci kriče, ko bijejo kroglice v steno, ali pa se zarivajo v prah. Pa kmalo se zopet privadijo nevarnosti ter sledijo natančno predpisu husarjev.

Naskok se prične, streljanje preneha, da ne bi ubijali svojih ljudi. Spreddaj gredo vojaki z noži in samokresi, da bi pregnali brambovce. Za njimi gredo drugi z polnimi vrečami zemlje in drugih snovij, da napolnijo nasip. Nato se vrstijo naskakovalci z lestvami, da zamore jedro naskakovalcev, janičarji, priti na zidovje.

Ko se bližajo trume zidovju, nastane mučna tihota, ker orožje molči. Brambovci mesta se držijo tiho za zidovjem, tako da sovražnik oprezno pričakuje najhujšega.

Sedaj pridejo nosilci k okopu in mečejo vreče, veje in slamo v rove, da bi je zasuli, ter skušajo napraviti pot. Kar se oglašijo puške iz mesta, kroglice zažvižgajo ter se zarijejo v telesa nosilcev, ki se prično umikati. Janičarji pa silijo naprej, prislonijo lestve in stopajo na zid. Dozdeva se, kot bi se mesto spremenilo v grozen vulkan, kroglice, kamenje, ožgana drva letijo sem in tje. Na stotine naskakovalcev se pogrezne in na stotine se jih zopet nadomesti. Lestve se prevračajo in raznesejo, pa nove jih nadomeste.

Z vsako minuto narašča boj. Z »Allah«-klici drvijo gruče Turkov čez rov in poskušajo s pomočjo lestvic priti na zid. Brambovci obnemorejo, ker jim ni bila dana niti jedna minuta za počitek. Njih vrste postajajo redkejšje. Že stoji deset širokih lestvic in na njih janičar za janičarjem. Prednji vihti že zastavo. Glej, tam vihra jedna že na zidu, tam pritrjujejo drugo, zopet na onem koncu se bori za prostor tretje.

»Allah zmaguje!« se razlega iz nevernikovih ust. »Allah zmaguje in njegovi verniki!« se sliši z zidovja v rove in v taborišče.

Mestjani se vplašijo in se začnejo umikati. Pa husarji imajo posebna povelja od Juričica.

(Dalje sledi.)